

GÖRAN GREIDER

Vad är en läkare?

Göran Greider är författare, tillika chefredaktör på Dala-Demokraten.

Läkarkåren fascinerar mig. Jag har alltid upplevt den som kluven i två halvor, den ena präglad av en naturligt progressiv och ofta rentav radikal hållning i synen på samhället, och den andra halvan – för att spetsa till det – kvar i 1800-talets statusmättade vita makt.

Å ena sidan ser jag en vemodig Tjechov i varje läkare (denne sonson till en frigiven livegen var ju medicinskt utbildad), och från hans resa till strafflägret på ön Sachalin går en rak linje till en organisation som t ex Läkare utan gränser.

Å andra sidan finns den läkartradition som för inte så länge sedan i samförstånd med lokala präster och allahanda moralväktare lade ostyriga kvinnor på operationsbordet för att sterilisera dem.

För att fortsätta detta motsatsernas spel: Jag ser de läkare som självklart menar att all makt i vården inte ska ligga enbart hos läkaren, utan till allas fromma så långt det går delas med andra kompetenta yrkesmänniskor, såsom sjuksköterskor eller farmaceuter. Bakom dessa progressiva föredömen urskiljer jag andra läkare, som upprörs oerhört när de dyrbara recept de skrivit ut plötsligt kan bytas ut till ett billigare på apoteket.

Läkarrollen är stadd i omvandling, så mycket är klart. I den sedan tio år resursmässigt hårt pressade vården har alla yrkeskategorier klämts åt, och jag blev inte direkt förvånad när jag på läkarstämman i Örebro i våras till och med hörde de marxistiskt klingande orden »proletariseringen av läkarkåren« slungas genom en konferenssal. Mer stress, mindre andrum i arbetssituationen och ständiga omorganisationer som förrycker kontinuiteten i arbetet har utan tvivel degraderat en yrkeskår.

Som om det inte vore nog har på sist tiden också den underbara debatten om mutor från Läkemedelsindustrin blåst upp. Där försvann en hel del förtroende från allmänhetens sida för lä-

karna, och det naturligtvis med rätta. Sjukvård är ju i sig också en gigantisk industri – före Murens fall brukade det heta att det var världens största industri efter den sovjetiska krigsmakten.

Återfaller yrkesgrupper som känner sig pressade kanske lättare i mer gammal-

„Mer stress, mindre andrum i arbetssituationen och ständiga omorganisationer som förrycker kontinuiteten i arbetet har utan tvivel degraderat en yrkeskår.“

dags mönster om de inte hålls efter? Ofta är det nog så. När Läkarförbundet skriver så här i en målformulering tycker jag till exempel att det låter just auktoritärt och gammaldags:

»Läkarförbundet arbetar för att chefoch ledarskapet i hälso- och sjukvård innehas av läkare.«

Är det inte i stället så, att läkarna från och med nu på ett annat sätt och mycket mer måste lära sig att dela med sig av sin makt? När jag för några år sedan skrev ett långt reportage om läkemedelsindustrin dök ett ord ofta upp i samtal: Läkarmakten.

En tjänsteman på ett svenskt företag som arbetar för WHO med bland annat kartläggning av biverkningsrapporter beskrev t ex den svenska läkarkåren som onödigt omodern i sin ovillighet att släppa ifrån sig något inflytande till andra yrkesgrupper inom vården.

Inte minst minns jag företrädaren från Läkarförbundet som motiverade en

obegränsat fri förskrivningsrätt med att många läkare i privatlivet faktiskt kan hjälpa vänner och bekanta med små viktiga saker när det är lång kö till vården.

Jag stirrade på henne, som inte tycktes förstå att det hon beskrev var läkarens traditionella sätt att ge sig själv otillbörlig makt i det civila samhället via sitt yrke. Från barndomen rusade minnen fram av den löjeväckande vördnad och undergivna respekt som många vuxna – i synnerhet arbetarna i min omgivning – visade inför denna upphöjda läkarmakt.

Så vad är en läkare? Är det den där unge mannen som far till Palestina för att hjälpa till, eller är det han som utan samvetsbetänkligheter tagit emot »mat, smicker och presenter« – som en brittisk läkartidning träffande uttryckt eländet – från läkemedelsindustrin?

Statustänkande och solidaritet är ytterpolerna i den flytande identitet som läkaren bär, och åt vilken pol jag önskar att kåren rörde sig behöver jag väl inte berätta.

Göran Greider